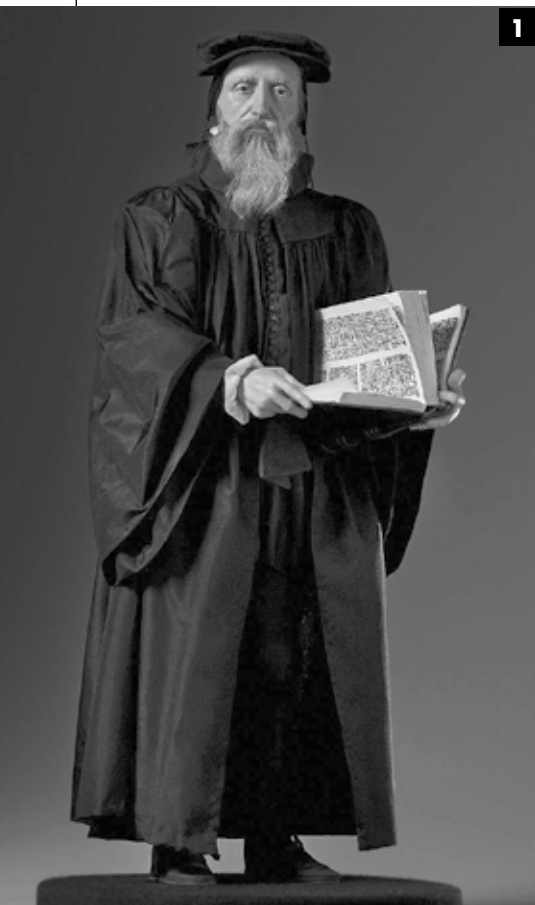

Kálvin reformációja

A wittenbergi vártemplom kapujára a Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes által 1517. október 31-én kiszögeezett, a katolikus egyházat megreformálandó vitairata – amely később 95 tételként vált közismertté – indította el a reformáció máig ható folyamatát. Hét évvel később, 1524-ben a svájci Zwingli vallotta meg reformgondolatait. Kálvin János pedig, az ugyancsak katolikusból akkor már lutheránussá lett teológus 1536-ban megírta az *Christianae Religionis Institutio*-t, a keresztény vallás rendszerét, amelyet a francia királynak ajánlott, de az, úgy tudjuk, el sem olvasta.

Régebben is voltak már törekvések, a 15. században Husz János fellépése (a husziták mozgalma) vagy a konstanzi zsinat 1414-ben, ahol reformok szükségességét szorgalmazták. A királyságokkal és a fejedelemségekkel összefonódott anyaszentegyház világi hatalommá erősödése, a mohácsi csata és a török hódoltság után megtört népek között elégedetlenkedések támadtak a papi és az uralkodói túlkapások ellen. Egyre elterjedtebbé vált a klérus bírálata a sok tekintetben a Biblia tanításától eltérő dogmák és liturgiák, az isteni kinyilatkozás önkényes magyarázata, a krisztusi szegénységgel szembeni egyházi pompa és az üdvözülést a búcsúcédulák révén áruba bocsátó

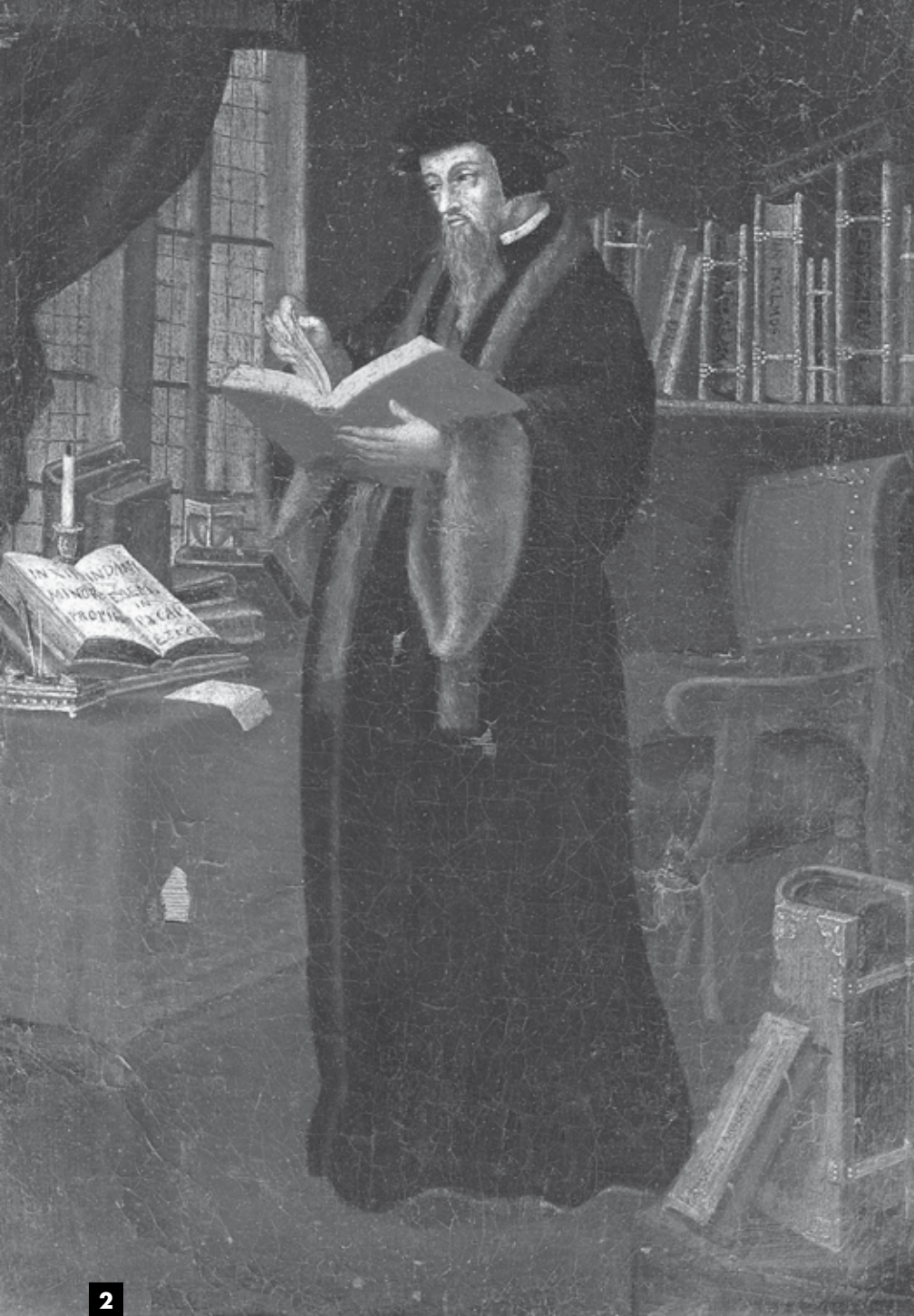
magatartása miatt. De Luther wittenbergi megjelenése, a vártemplom ajtajára kiszögeezett 95 pontja indította el igazán azt a folyamatot, amely rövid évtizedek alatt elterjedt, különösen nálunk. A három részre szakadt országban, Erdélyben és a Felvidéken hódított leginkább, és az akkori lakosság nyolcvan-kilencven százaléka tért át a lutheránus, illetve a református hitre, amely utóbbi a Luther-féle reformációtól lényeges kérdésekben eltérő, Ulrich Zwingli és Kálvin János képviselte *helvét* hitvallás lett.

Kálvin (Jean Cauvin, Caulvin) János a franciaországi Noyon városában született 1509-ben. Apja a helyi egyház káptalanjának szolgálatában állott, mint jószágkományszó, jogot végzett ember volt és példás családapa, négy gyermeke született, de hamar megözvegyült. Kálvin fiatalemberként, 1527-ben Párizsba került, apja vitte el egyik fivéréhez, aki örömmel fogadta, és meghitt családi körülményeket teremtett a teológiára beiratkozott unokaöccsének. Már itt sokat hallott a lutheránusokról, de amikor innen Orleansba ment jogot és görög nyelvet tanulni, alaposabban megismerkedett a reformáció tanaival. 1532-ben doktorált. A noyoni püspöki székhelyen, apja és a papok közelében alaposan megismerte a katolikus egyház minden olyan kifogásolható természetét, amelynek kritikáját a lutheri tanításból elfogadta és tovább gondolta, s csakhamar szószólója is lett ezeknek a tanoknak. 1534-ben visszatért Párizsba, beiratkozott a Fortet kollégiumba tudását tökéletesíteni. Pártfogója, a rektor Nicolas Cop, támogatta és biztatta hivatástudatában a protestáns lelkésznek készülő fiatalembert. Az eretnekségnek ítélt tanok prédikátorai sokszor kerültek veszedelembé, evangéliumi tanításai miatt Kálvinnak is menekülnie kellett. Párizsban komoly üldözést szenvedtek a reformáció hívei, ugyanis letartóztatás és bebörtönzés várt rájuk. I. Ferenc király nővére, Navarrai Margit rokonszenvezett az új tanokkal, s udvarába fogadta az ifjú prédikátort. Néracban Kálvin Margueritte de Navarre és férje, d'Albert király védelmében békességben dolgozhatott, s hasznos ismeretsegekre és hittársakra tett szert. Párizsban tovább forrtak az indulatok, a protestánsok a katolikus templomok falára becsmerlő szavakat festettek, Ferenc király intézkedései folytán egyre nagyobb méreteket öltöttek a megtorlások egészen a máglyahalálba küldésig. Amikor Bazelben győzött a reformáció, Nicolas Cop a reá váró veszedelmek elől ott talált menedéket, s Kálvin is nála lelt otthonra és nyugalomra. Itt fordította a zsoltárokat, Pál apostol leveleit, s dolgozott az *Institutión*.

Prédikatori híre eljutott Genfben, s lektor-nak hívták a Szent Péter-bazilikába. Szentírás-magyarázatai és teológiai előadásai révén 1537-ben a város lelkészévé nevezték ki. Hivatását és hivatalát komolyan véve 21 cikkelyes hitvallást szerkesztett, amelyre minden polgárnak fel kellett esküdni, csak így lehetett Genf lakója, ám ha megtagadta az engedelmességet, el kellett hagynia a várost. Kálvin szigorú, egyházi fegyelmet tartott, de ezzel nemigen nyerte meg az egyszerűbb polgárokat, hiszen megtiltotta a szerencsejátékokat (a kártyát), a hangos szórakozásokat és a táncot. Súlyos szabálysértések és bűnök elkövetőinek pedig nem szolgáltathatták ki az úrvacsorát. Szokatlan volt ez a szigor, így azután az engedékenyebb Ulrich Zwingli hívei fellázadoztak ellene, emiatt elhagyta Genfét, Strasbourgba ment, ahol házasságot kötött Idelette de Bure-val. 1539-ben az egyházszakadást megszüntetni akaró tárgyalásokon már mint nagy híru prédikátor és tudós a református irányzatot képviselte. Noha Genfből szinte elűzték, 1541-ben a város újra hívta, mert nélküle nem bírtak ellenállni Jacopo Saldotele bíboros erőszakosságának, amellyel a genfieket a katolikus egyház kebelére akarta visszatéríteni. Ettől kezdve Genfben élt, tanított az Akadémián, prédikált, a világ protestáns vallásainak egyesítésére Zürichben úrvacsoraegyezményt kötött, s az Christianae Religionis Institutio, a Keresztény vallás rendszere, valamint a genfi egyházszervezet a világ református egyházainak példájává lett. Ebben az időben bukkant fel Genfben Michel Servet (*Szervét Mihály*), aki képzett természettudós és orvos volt, de járatos a teológiában is, s eretnek tanainak alapja a Szentháromság tagadása volt, amelyről Kálvinnal már sokszor váltottak polemikus levelet. Szervét a Szent Inkvizíció elől bujkált, de azért érkezett Genfben, hogy kihívja hitvitára Kálvint. Amint a városba ért, elfogták és bebörtönözték. Szinte ellenkezés nélkül adta meg magát, mert inkább állt ki a városi bírák elé, mintsem hogy átadják az őt kereső inkvizíciónak. Perében makacsul kitartott hitelveihez, ezért 1553-ban a genfi tanács máglyahalálra ítélte. A hiedelemmel ellentétben Kálvin az ítéletben nem szavazott, nem is szavazhatott, mivel nem volt született genfi. 1558-ban beteg lett, de az 1559-ei, párizsi, nemzeti zsinaton a Francia hitvallás, a Confessio Gallicana kihirdetését még megélte. 1564-ben halt meg, jeltelen sírba hantolták el barátai és tisztelői a genfi Királyok utcája temetőben. ♣

CHRISTIA

NAE RELIGIONIS INSTI-
tutio, totam ferè pietatis summã, & quic-
quid est in doctrina salutis cognitu ne-
cessarium, complectens: omnibus pie-
tatis studiosis lectu dignissi-
mum opus, ac re-
cens edis-
tum.

PRAEFATIO AD CHRI-
stianissimum REGEM FRANCIAE, qua
hic ei liber pro confessione fidei
offertur.

IOANNE CALVINO
Noviodunensi autore.

BASILEAE,
M. D. XXXVI.

3

4

2

1. Kálvin János:
George S. Stuart szobra

2. Kálvin János,
francia iskola jelzéssel

3. A Christianae religionis
institutio címlapja

4. Szervét Mihály

5. Husz János

6. Ulrich Zwingli

5

6